

Přehled nových předpisů horního práva v roce 2025

Zákon č. 218/2025 Sb.,

kterým se mění některé zákony v oblasti správy daní a působnosti Celní správy České republiky, zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 69/2010 Sb., o vlastnictví letiště Praha-Ruzyně, ze dne 12. 6. 2025, účinnost od 1. 7. 2025. Zákonem se mění více než 100 zákonů a součástí je i drobná novela horního zákona v § 40b odst. 2, kde se upřesňuje, že OBÚ vybírá pokutu, kterou uložil.

Zákon č. 344/2025 Sb.,

kterým se mění zákon č. 206/2015 Sb., o pyrotechnických výrobcích a zacházení s nimi a o změně některých zákonů (zákon o pyrotechnice), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ze dne 23. 7. 2025, účinnost 1. 12. 2025 a některá ustanovení od 1. 7. 2026. Jedná se rozsáhlou novelu v oblasti odborná způsobilost, získání dokladu o odborné způsobilosti, změna kontrolního orgánu, opravy v souvislosti s opravou české verze směrnice 2013/29/EU, pravomoci obcí vydávat obecně závazné vyhlášky (dále jen "OZV") a další úpravy, a obsahující mj. i nové působnosti orgánů státní báňské správy.

Nářízení vlády č. 82/2025 Sb.,

o stanovení ložisek strategického významu v oblasti Cínovce a Horního Slavkova, ze dne 5. 3. 2025, účinnost od 9. 4. 2025.

Vláda podle ustanovení § 6a odst. 2 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění zákona č. 465/2023 Sb., stanovila celkem 5 ložisek strategického významu obsahující nerosty, z nichž lze průmyslově vyrábět kovy.

Nářízení vlády č. 92/2025 Sb.,

o stanovení ložisek strategického významu v oblasti Chvaletic, ze dne 19. 3. 2025, účinnost od 17. 4. 2025.

Vláda podle ustanovení § 6a odst. 2 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění zákona č. 465/2023 Sb., stanovila celkem 2 ložiska strategického významu obsahující nerosty, z nichž lze průmyslově vyrábět mangan.

Nářízení vlády č. 434/2025 Sb.,

o stanovení některých výhradních ložisek šterkopísku ložisky strategického významu, ze dne 15. 10. 2025, účinnost od 1. 11. 2025.

Vláda podle ustanovení § 6a odst. 2 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění zákona č. 465/2023 Sb., stanovila celkem 18 některých výhradních ložisek šterkopísku ložisky strategického významu.

Nářízení vlády č. 435/2025 Sb.,

o stanovení některých výhradních ložisek stavebního kamene ložisky strategického významu, ze dne 15. 10. 2025, účinnost od 1. 11. 2025.

Vláda podle ustanovení § 6a odst. 2 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění zákona č. 465/2023 Sb., stanovila celkem 30 některých výhradních ložisek stavebního kamene ložisky strategického významu.

Výše uvedená nařízení vlády byla vydána v souvislosti s dříve vydaným zákonem č. 465/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací (liniový zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, a kterým došlo mj. k poměrně rozsáhlé

novelizaci horních předpisů, s účinností již od 1. 1. 2024. Zásadní změna se týká situace, kdy některá výhradní ložiska mohou být nařízením vlády prohlášena za tzv. ložiska strategického významu (§ 6a horního zákona), což se ve výše uvedených případech již reálně stalo. Takovým ložiskem je ložisko kritických nerostů, které má mimořádný význam pro zajištění surovinové nebo energetické bezpečnosti státu nebo pro uskutečnění staveb podle zákona o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury.

Kritické nerosty (§ 3 odst. 3 horního zákona) jsou radioaktivní nerosty, všechny druhy ropy a hořlavého zemního plynu (uhlovodíky), nerosty, z nichž je možno průmyslově vyrábět kovy, vápenec, pokud je vhodný k chemicko-technologickému zpracování, nerosty, z nichž je možno průmyslově vyrábět prvky vzácných zemin a prvky s vlastnostmi polovodičů, a nevyhrazené nerosty stavebního kamene a šterkopisku, nachází-li se tyto nevyhrazené nerosty na ložiskách, které se považují za výhradní.

Stanovením ložisek strategického významu výše uvedenými nařízeními vlády došlo k reálnému zahájení aplikace příslušných nových ustanovení horního zákona a zákona č. 61/1988 Sb., které se vztahují ke kritickým nerostům a ložiskům strategického významu, a které byly doplněny do uvedených zákonů výše uvedeným zákonem č. 465/2023 Sb.

Novým ustanovením § 3 odst. 5 horního zákona je deklarováno, že vyhledávání, průzkum a dobývání výhradních ložisek jsou realizovány ve veřejném zájmu.

Dále zákonem č. 465/2023 Sb. byl do horního práva mj. doplněn institut kritického nerostu (§ 3 odst. 3 horního zákona) a ložiska strategického významu (§ 6a horního zákona).

V souvislosti s tím je v horním zákoně nově nastaven proces stanovování dobývacího prostoru pro dobývání kritického nerostu (§ 28a) – stanoví OBÚ, a dobývacího prostoru pro dobývání ložiska strategického významu (§ 28b) – stanoví ČBÚ. V řízení o stanovení nebo změně dobývacího prostoru pro dobývání ložiska kritického nerostu i ložiska strategického významu se přiměřeně použijí obecně platná ustanovení § 24 až 28.

Novelou zákona č. 61/1988 Sb. zákonem č. 465/2023 Sb. byl v souvislosti s tím dílčím způsobem upraven proces povolení hornické činnosti otvírky, přípravy a dobývání kritických nerostů (§ 18b) – povoluje OBÚ, a povolení otvírky, přípravy a dobývání ložiska strategického významu (18c) – povoluje ČBÚ. V řízení o povolení hornické činnosti pro dobývání ložiska kritického nerostu i ložiska strategického významu se přiměřeně použijí obecně platná ustanovení § 17 a 18.

Nové ustanovení § 32b horního zákona vrací do horního práva institut vyvlastnění, kdy podle zákona o vyvlastnění (č. 184/2006 Sb.) lze odejmout nebo omezit vlastnické právo k pozemku nebo ke stavbě nebo právo odpovídající věcnému břemenu k pozemku nebo ke stavbě potřebným k uskutečnění otvírky, přípravy a dobývání ložiska strategického významu, na němž byl stanoven dobývací prostor, nebo zvláštních zásahů do zemské kůry uvedených v § 34 odst. 1 písm. d) horního zákona. Pro odnětí nebo omezení práva se použijí obdobně ustanovení zákona o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury vztahující se k těžební infrastruktuře a infrastruktuře pro ukládání oxidu uhličitého. ČBÚ ani OBÚ však není tím úřadem, který bude o vyvlastnění rozhodovat. Kdo bude rozhodovat, je ve zmíněném zákoně upraveno v § 15 a § 16 (vyvlastňovací úřad).

Novou právní úpravou se nijak zvlášť nemění postavení a práva obcí, protože v řízení o stanovení nebo změně dobývacího prostoru pro dobývání ložiska kritického nerostu i ložiska strategického významu se přiměřeně použijí obecně platná ustanovení § 24 až 28 horního zákona, která jsou platná pro vedení řízení o stanovení DP s tím, že účastníci řízení (tedy i obec, v jejímž územním obvodu se dobývací prostor nachází) jsou oprávněni navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy nejpozději na ústním jednání (§ 28a odst. 6 a § 28b odst. 6). K námitkám o věcech, o kterých bylo rozhodnuto při vydání územně plánovací dokumentace nebo v řízení o stanovení chráněného ložiskového území, se nepřihlíží.

Stejně tak v řízení o povolení hornické činnosti pro dobývání ložiska kritického nerostu i ložiska strategického významu se přiměřeně použijí obecně platná ustanovení § 17 a 18. Obec, na jejímž územním obvodu má být HČ vykonávána, tedy zůstává účastníkem řízení s tím, že účastníci řízení jsou oprávněni navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy nejpozději na ústním jednání. K námitkám o věcech, o kterých bylo rozhodnuto při vydání územně plánovací dokumentace, v řízení o stanovení chráněného ložiskového území nebo v řízení o stanovení dobývacího prostoru, se nepřihlíží.

Cílem novely bylo mj. zkrácení délky správních řízení. Na to míří např. ustanovení § 28b horního zákona, podle kterého se řízení o stanovení nebo změně dobývacího prostoru pro dobývání ložiska strategického významu (platí i pro kritické nerosty – OBÚ) zahajuje na návrh organizace. ČBÚ o návrhu rozhodne nejpozději do 2 měsíců ode dne podání úplného a bezvadného návrhu na stanovení nebo změnu dobývacího prostoru pro dobývání ložiska strategického významu.

ČBÚ bezodkladně zašle návrh na stanovení nebo změnu dobývacího prostoru pro dobývání ložiska strategického významu dotčeným orgánům a oznámí zahájení řízení účastníkům. Zároveň s oznámením zahájení řízení nařídí ústní jednání spojené s místním šetřením.

V řízení o stanovení nebo změně dobývacího prostoru pro dobývání ložiska strategického významu dotčené orgány oznámí svá závazná stanoviska nebo vyjádření ve lhůtě 30 dní. Nevydá-li dotčený orgán závazné stanovisko nebo vyjádření ve lhůtě pro jeho vydání, považuje se za souhlasné a bez podmínek. Ustanovení věty druhé tohoto odstavce se neuplatní na jednotné environmentální stanovisko podle zákona o jednotném environmentálním stanovisku a závazné stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.

Účastníci řízení jsou oprávněni navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy nejpozději na ústním jednání. K námitkám o věcech, o kterých bylo rozhodnuto při vydání územně plánovací dokumentace nebo v řízení o stanovení chráněného ložiskového území, se nepřihlíží.

Obdobně podle § 18c zákona č. 61/1988 Sb. se řízení o povolení hornické činnosti pro dobývání ložiska strategického významu (platí i pro kritické nerosty – OBÚ) zahajuje na žádost organizace. ČBÚ bezodkladně zašle žádost o povolení hornické činnosti pro dobývání ložiska strategického významu dotčeným orgánům a oznámí zahájení řízení účastníkům. Zároveň s oznámením zahájení řízení nařídí ústní jednání spojené s místním šetřením. Dotčený orgán není oprávněn prodloužit lhůtu pro vydání závazného stanoviska nebo vyjádření k žádosti o povolení hornické činnosti pro dobývání ložiska strategického významu.

V řízení o povolení hornické činnosti pro dobývání ložiska strategického významu dotčené orgány oznámí svá závazná stanoviska nebo vyjádření ve lhůtě 30 dní. Nevydá-li dotčený orgán závazné stanovisko nebo vyjádření ve lhůtě pro jeho vydání, považuje se za souhlasné a bez podmínek. Ustanovení věty druhé tohoto odstavce se neuplatní na jednotné environmentální stanovisko podle zákona o jednotném environmentálním stanovisku a závazné stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.

Účastníci řízení jsou oprávněni navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy nejpozději na ústním jednání. K námitkám o věcech, o kterých bylo rozhodnuto při vydání územně plánovací dokumentace, v řízení o stanovení chráněného ložiskového území nebo v řízení o stanovení dobývacího prostoru, se nepřihlíží.

Protože řízení o DP a HČ v rozsahu OPD u ložisek strategického významu povede ČBÚ, novelou byl upraven i proces vedení řízení o rozkladu. Neobsahuje-li rozklad proti rozhodnutí vydanému v řízení o povolení OPD ložiska strategického významu údaj o tom, v čem je spatřován rozpor s právními předpisy nebo nesprávnost rozhodnutí nebo řízení, jež mu předcházelo, k odstranění tohoto nedostatku správní orgán podatele nevyzývá. Neodstranil-li podatel tento nedostatek před uplynutím lhůty pro podání rozkladu, přezkoumává předseda

ČBÚ pouze soulad napadeného rozhodnutí a řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo, s právními předpisy.

Obdobný postup stanoví horní zákon pro řízení o rozkladu proti rozhodnutí o stanovení DP pro dobývání ložiska strategického významu.

Hlavní úskalí spočívá v tom, že díky zákonu č. 465/2023 Sb. o stanovení a změně dobývacích prostorů ložisek strategického významu rozhoduje v první instanci nově ČBÚ (§ 28b horního zákona), stejně jako o povolení POPD (§ 18c zákona č. 61/1988 Sb.). Při vyhlášení v současné době 55 strategických ložisek, hrozí potenciálně zahlcení ČBÚ správními řízeními, pro jejichž vedení nemá v současné době ani kapacity personální, ani navýšený objem finančních prostředků. Ač měla novela přispět ke zrychlení procesů, z hlediska praktických dopadů je spíše ztížila. Problém je např. i vymezení okruhu situací, o kterých rozhoduje ČBÚ v první instanci – např. o zrušení DP již ale ČBÚ nerozhoduje, nebo nerozhoduje ani o zajištění či likvidaci, ale ani o vydání souhlasu s tvorbou rezerv či o povolení trhacích prací (tam zůstaly kompetence OBÚ). Dojde tak pravděpodobně k dělení správního řízení, které se dosud většinou vedlo jako společné (např. otvírka, příprava a dobývání spolu se souhlasem s tvorbou rezerv apod.).

Zcela samostatnou kapitolou je pak přezkum prvoinstančních rozhodnutí, ve kterém bude rozhodovat přímo předseda ČBÚ v rámci řízení o rozkladu do prvoinstančního rozhodnutí ČBÚ (na návrh rozkladové komise).

Ostrava, 12. 11. 2025

Ing. Martin Malíř, ČBÚ